

GONDA S. LÁSZLÓ

AMIT A VATIKÁNÉRŐL TUDNI ÉRDEMES**Érszegi Márk Aurél: *Pápa, Szentszék, Vatikán, Szent István Társulat, Budapest, 2014, 208 oldal + képmelléklet***

Érszegi Márk Aurél, a jeles Vatikán-szakértő legújabb könyvével valódi szolgálat elvégzésére vállalkozott. *Pápa, Szentszék, Vatikán* című kötetével olyan művet tett le az egyházi és vallási kérdések iránt érdeklődő közvélemény asztalára, melyet méltán nevezhetünk hiánypótlónak. Régen váratott magára ugyanis egy olyan kiadvány, amelyben együtt találja meg magyar nyelven az érdeklődő olvasó a legfontosabb információkat az Apostoli Szentszékkal, a római pápa személyével és Vatikánváros Állammal kapcsolatban. Érszegi Márk Aurél a legnemesebb értelemben vett tudományos ismeretterjesztés feladatát vállalta magára, amikor a tudós ember alázatával adta közre magas színvonalon, ám a szélesebb olvasóközönség által is könnyen érthető formában a pápasággal kapcsolatos legfontosabb tényeket.

A Szent István Társulat igényes gondozásában megjelent kötet Koczka Etelka Krisztina tervezőszerkesztői munkáját dicséri, a pápai zászló jelképvilágára utaló elegáns borítótérvet Gregor László készítette.

Érszegi Márk Aurél munkája valódi kézikönyvként használható. A több mint kétszázoldalas szöveget jól tagolt fejezetek és alfejezetek teszik áttekinthetővé, és a tájékozódást a szövegben részletes tartalomjegyzék, valamint név- és tárgymutató segíti. A téma iránt mélyebben érdeklődők számára részletes irodalomjegyzék ad útmutatást a további ismeretszerzéshez.

A könyv szerkezete a címben jelzett hármas felosztást követi. Az első fejezet szorosabban véve a római pápa személyéről szól. Ismerteti a Római Katolikus Egyház tanítását a pápai tisztséggel, a pápai primátussal kapcsolatban, szól a pápa jogairól és szolgálatának kereteiről, valamint részletesen tárgyalja a pápaválasztás menetét és szabályait. A könyv aktualitását mutatja, hogy a szerző külön kitér a mű megjelenésekor fennálló különleges helyzetre, amikor XVI. Benedek pápa lemondása után üresedett meg a pápai szék, és Ferenc pápa megválasztása után a katolikus egyházban egyszerre van jelen egy hivatalban lévő egyházfő és egy nyugalmazott – emeritus – pápa. A szerző világossá teszi, hogy sem teológiai, sem egyházbírói szempontból „nincsen tehát két pápája az Egyháznak”.¹

A pápa személyétől mintegy koncentrikus körökben kifelé haladva mutatja be a szerző a római egyházfő közvetlen környezetében dolgozó tisztségviselőket és intézményeket, valamint a pápai szolgálattal járó tevékenységek

körét. A kötet írójának személyes érdeklődését is jelzi – hiszen maga is a nemzetközi kapcsolatok területén dolgozik –, hogy igen részletesen tárgyalja a szentszéki diplomácia történetét és mai működését, betekintést nyújtva ezzel a világ egyik legkiterjedtebb és legnagyobb múlttal rendelkező diplomáciai szolgálatának működésébe. A további fejezetek bemutatják a Római Kúria szerkezetét, szervezeteit és működését, valamint Vatikánváros Államot, annak történetét és mai, különleges helyzetét és intézményeit. A Szentszék és a Vatikánvárost bemutató, bő ismeretanyagot kínáló fejezetek közé ékelődik az *Élet az apostoli palotában* című fejezet, mely érdekesen írja le a pápa életének mindennapjait, szolgálatának hétköznapi és ünnepi mozzanatait és hivatalának jelképeit. A súlyos és értékes információkat tartalmazó fejezetek között üde színfoltot jelent ennek a résznek a könnyedebb, bár a témához illő komolyságot mindig megtartó hangvétele, felmerülhet ugyanakkor a kérdés, hogy a kötet struktúrájában nem illeszkedett volna e fejezet inkább szervesen a pápa személyét és közvetlen környezetét bemutató első és második fejezethez. Szintén ide kívánczok, hogy a kiváló és magas színvonalú színes képmelléklet egyes elemei itt, a szöveg közvetlen környezetében talán még jobb szolgálatot tettek volna, például amikor a pápai jelvények és a viselet leírására kerül sor.

Külön értékét jelenti Érszegi Márk Aurél munkájának, hogy a kötetben végig érzékelhető a szerző ökumenikus nyitottsága és érzékenysége. Mind a pápai tisztség értelmezésekor, mind pedig a Szentszék a világegyházban betöltött szerepének ismertetése kapcsán a szerző figyelmet szentel az ortodox és protestáns egyházakban² fennálló értelmezési különbségeknek is, és azokat a katolikus álláspontból kiindulva, ám pontosan és hitelesen ismerteti. A pápa egységszolgálatáról szóló rész mind szemléletében, mind felvetéseiben a kötet egyik legizgalmasabb részletét kínálja a nem-katolikus olvasó számára.

A 20. század szekuláris utópiáinak letűnte után egyre több szó esik a válásosság reneszánszáról a 21. század elején. Ma már Európában is kevesen vitatják, hogy a keresztény egyházak fontos közéleti és közösségi funkciót töltenek be, s e szemléletváltozásban minden bizonnyal szerepe van II. János Pál pápa történelmi súlyú személyiségének is. Közép-Európában az elmúlt évtizedekben soha nem volt kétséges, hogy az egyházak kulcsszerepet játszanak az őshonos nemzeti közösségek identitásának, nyelvének és kultúrájának fenntartásában. Ugyanakkor az is világossá vált, hogy abban az esetben, amikor az egyházi közösségek többkultúrájú, többnyelvű közegekben élnek, érzékeny egyház-diplomáciai feladat annak az elérése, hogy az egyházi struktúrák ne akadályozzák, hanem elősegítsék a kisebbségi és szórványidentitások megőrzését. Ezekkel a kérdésekkel találkozunk a moldvai csángók vagy a felvidéki magyar közösségek anyanyelvi pasztorációjának máig megoldásra váró ügyeivel kapcsolatban, de ha más formában is, a kérdés aktuális a

délvidéki katolikus közösségek egy része esetében is. Az egyház-diplomácia nagy odafigyelést és sok türelmet igénylő feladat, melynek eredményességét évtizedekben mérik. Feltétele azonban a jó felkészültség, az egyházi közeg pontos és elmélyült ismerete. Érszegi Márk épp e felkészültség megszerzéséhez kínál kiváló kézikönyvet, melynek tehát ott lesz a helye minden kisebbségpolitikával foglalkozó közszolga vagy közéleti szereplő könyvespolcán.

A szerző kiváló arányérzékről tesz tanúbizonyságot, amikor pontosan találja meg az egyensúlyt a teológiai-tudományos igényesség és a közérthetőség szempontjai között. A kötetet ajánló Szuromi Szabolcs Anzelm, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem rektora ezt erősíti meg, amikor így fogalmaz: „Érszegi Márk Aurélnak sikerült megtalálnia azt a műfajt, amely által ezt a nagyon összetett kérdéskört közérthetően, de mégis a tényszerűséget és a tudomány szigorának erényét megtartva tudja az olvasóközönség számára átadni.”³ Azzal, hogy sokféle közszolgálati kötelezettsége mellett elvállalta e kötet megírását, Érszegi Márk nagy szolgálatot tett mindazoknak, akik megbízható forrásból kívánnak ismereteket szerezni a világ legnagyobb lélekszámú keresztény egyházának működéséről.

Jegyzetek

- ¹ ÉRSZEGI Márk Aurél: *Pápa – Szentszék – Vatikán*, Szent István Társulat, Budapest, 2014, 29. p.
- ² A szerző „református felekezetekről” beszél, bár pontosabb volna a „protestáns felekezetek” vagy „a reformáció egyházai” megjelölés. Vö. *Uo.*, 18. p.
- ³ *Uo.*, 10. p.